

Lakivaliokunta 20.10.2021
HE 132/2021

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto lakivaliokunnalle vanhemmuuslaista

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä yhdistetään teknisesti äitiys- ja isyyslait yhteiseksi vanhemmuuslaiksi. Vanhemmuuden vahvistamisen 30 päivän varoajasta lapsen syntymän jälkeen luovutaan. Ennen lapsen syntymää tehdyn tunnustamisen asiakirjoja ei enää lähetettäisi äitiysneuvolasta lastenvalvojalle tarkistettaviksi, vaan ne voitaisiin lähettää sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta suoraan Digi- ja väestötietovirastoon odottamaan lapsen syntymää ja vanhemmuuden vahvistamista. Naispareille annettaisiin mahdollisuus valita hedelmöityshoitojen yhteydessä myös sellaisia siittiöitä, joiden luovuttaja on suostunut isyyden vahvistamiseen. Lapsella voisi jatkossakin olla vain kaksi oikeudellista vanhempaa. Vanhemmuuden selvittämiseen ja kumoamiseen tulisi myös joitakin joustavuutta lisääviä muutoksia.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa lakiluonnoksessa esitettyjä muutoksia ja pitää niitä perusteltuina ja lapsen edun mukaisina, sillä ne vahvistavat lapsen oikeutta molempiin vanhempiin sekä lisäävät lasten yhdenvertaisuutta erilaisissa perherakenteissa. Luonnoksessa ehdotetaan vanhemmuuden vahvistamisen 30 päivän varoajasta luopumista. Tämä muutos nopeuttaisi vanhemmuuden vahvistamista ja helpottaisi perheen arjen sujuvuutta. Lakiluonnoksessa karsitaan muutoinkin tarkoituksetonta byrokratiaa vauvaperheen ensimmäisistä päivistä, mikä on hyvin kannatettavaa. Tasaveroinen oikeudellinen vanhemmuus heti vauvan syntymisestä lähtien on molempien vanhempien vanhemmuutta vahvistava viesti. Näin lapselle voidaan myös vahvistaa

tosien vanhemman sukunimi aiempaa varhaisemmassa vaiheessa sekä esimerkiksi myöntää passi, mikäli tarvetta matkustamiselle on. On myös hyvä, että lapsen epäselvän vanhemmuuden selvittämiseen pyritään edelleen mahdollisimman ripeästi, jotta lapsen oikeus molempiin vanhempiin voidaan turvata, ja että lapsen oikeus sukulaisuussuhteisiin on otettu lakiluonnoksessa huomioon.

Lakiluonnos mahdollistaa naispareille hedelmöityshoidon myös sellaisilla siittiöillä, joiden luovuttaja on antanut suostumuksensa isyyden vahvistamiseen. Näin ollen, mikäli naispari niin tahtoo, lapsen biologinen isä voidaan vahvistaa lapsen isäksi. Tämä on kannatettava muutos ja korjaa selkeän epäkohdan nykyisessä lainsäädännössä. On lapsen edun mukaista, että biologisen isän isyys voidaan vahvistaa ja hän voi toimia myös lapsen oikeudellisena vanhempana, mikäli hän toimii myös lapsen sosiaalisena vanhempana. Lakiluonnos vahvistaa lapsen oikeutta isään sekä edistää lapsen oikeutta tuntea alkuperänsä. Lakiluonnos huomioi aiempaa paremmin perheiden monimuotoisuuden, etenkin kun huomioidaan sen yhteisvaikutus samanaikaisesti valmistelussa olevan perhevapaauudistuksen toteuttavan esityksen kanssa, joka takaa vanhempainvapaoikeuden myös lapsen kanssa eri osoitteessa asuvalle oikeudelliselle vanhemmalle sekä mahdollistaa vanhempainvapaoikeuden jakamisen lapsen huoltajalle, joka ei ole oikeudellinen vanhempi, sekä oikeudellisen vanhemman asuinkumppanille.

Lisäksi toteamme, että esityksen lapsivaikutusten arviointi on tehty lakiesityksen laajuuteen nähden riittävän kattavalla tavalla ja arvioinnissa on kiinnitetty huomiota lapsen oikeuksien kannalta keskeisiin näkökulmiin. Lakiluonnoksen tavoitteissa kerrotaan, että tekstistä on pyritty tekemään sukupuolineutraalia ja korvaamaan sukupuolisidonnaisia ilmaisuja neutraaleilla termeillä. Keskusliiton mukaan tämä muutos on tehty kuitenkin hyvällä harkinnalla niin, että lakiteksti on ymmärrettävää, täsmällistä ja saavutettavaa. Äitiys- ja isyyslain saattaminen samaan vanhemmuuslakiin korostaa yhteistä vanhemmuutta ja vastuuta lapsen kasvusta ja on itsessään myönteinen signaali.